

בתי המשפט

לשכת ההוצאה לפועל בירושלים

תיק הוצאה לפועל מס'
03/22399/04/4

תאריך: 29.1.2008

כבוד ראש ההוצאה לפועל נמרוד פלקס

בפני:

החלטה

1. כיצד יש לקבוע את שיעור הריבית המתווספת על קרן החוב הנקובה בשטר, המוגש לביצוע בלשכת ההוצאה לפועל, בהתאם להוראות סעיף 81א לחוק **ההוצאה לפועל**, תשכ"ז – 1967 (להלן – "**חוק ההוצל"פ**"). זו השאלה שבפני.

סוגיה זו בעלת חשיבות רבה, שכן, כפי שיובהר להלן, אופן החישוב הנהוג בתיקי ההוצאה לפועל, אשר נפתחו לשם ביצוע שטרות, אינו עולה בקנה אחד עם הוראות הדין ומוטה לרעת החייבים.

האמור נכון לגבי חלק ניכר מתיקי ההוצאה לפועל, אשר נפתחו מאז יום 1.4.2003, שאז הוחלו הוראות תיקון מס' 8 לחוק **פסיקת ריבית והצמדה**, תשכ"א – 1961 (להלן – "**חוק הריבית**") ותקנות **פסיקת ריבית והצמדה (קביעת שיעור הריבית ודרך חישובה)**, תשס"ג – 2003 (להלן – "**תקנות הריבית**").

2. מנתונים אותם מפרסמת הנהלת בתי המשפט עולה, כי במהלך השנים האחרונות שיעור תיקי ההוצאה לפועל, הנפתח לשם ביצוע שטרות, הינו כמחצית מכלל תיקי ההוצאה לפועל הנפתחים מידי שנה בשנה. מכך יש ללמוד על היקפה הנרחב של הבעיה.

טענות הצדדים

3. החייב טוען, כי לקרן חובו נוספו הפרשי ריבית והצמדה, אשר לא היה מקום להוסיפם. לאור האמור מבקש החייב, כי אורה על ביטול התוספות האמורות.

הזוכה השיב לבקשת החייב וטען, כי הסתמך על חישובי לשכת ההוצאה לפועל והחוב הרשום היום בתיק הינו בהתאם לחישובי מחשב ההוצאה לפועל.

העובדות

4. התיק דנן נפתח לשם ביצוע המחאה, אשר מועד הפירעון הנקוב בה הוא יום 27.5.2004. בעת הגשת המחאה לביצוע, ביום 29.11.2004, הוזן מחשב ההוצאה לפועל בסכום המחאה ובמועד הפירעון הנקוב בה.

בהתאם לכללי החישוב הנהוגים בלשכות ההוצאה לפועל חושבו הפרשי ההצמדה והריבית המתווספים לקרן החוב בהתאם לכלל חישוב הידוע, במחשב ההוצאה לפועל, ככלל חישוב מספר 3. זאת החל מיום 27.5.2004, הוא כאמור, מועד הפירעון הנקוב בהמחאה.

כלל חישוב מספר 3 הוא אופן חישוב על פיו מתווספים לקרן החוב הנקובה בשטר הפרשי הצמדה וריבית בשיעור הקבוע לפי סעיף 4(א) לחוק הריבית (להלן – "ריבית והצמדה") וכן ריבית פיגורים כמשמעותה בסעיף 5(ב) לחוק הריבית (להלן – "ריבית פיגורים").

להשלמת הדברים יאמר, כי עד ליום 28.2.2005, הוא המועד בו חלף פרק הזמן הקבוע בדיון לשם הגשת התנגדות לביצוע שטר, לא התנגד החייב לביצוע השטר.

דיון

5. לשון סעיף 81א(א) לחוק ההוצאה לפועל הינה כדלקמן:

"שטר חליפין, שטר חוב ושיק כמשמעותם בפקודת השטרות (בחוק זה - שטר) ניתנים לביצוע כמו פסק דין של בית משפט; הסכום הנקוב בשטר ייגבה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית או - לפי בקשתו של הזוכה - בתוספת ריבית בשיעור שנקבע לפי סעיף 4(א) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 (להלן בסעיף זה - החוק), הכל החל במועד פרעונו של השטר, ואם לא נקבע בו מועד - החל ביום הצגת השטר לפרעון; בקשתו של הזוכה לפי סעיף קטן זה תוגש יחד עם הבקשה לביצוע השטר, והזוכה לא יהיה רשאי לחזור בו ממנה. בסעיף זה, "הפרשי הצמדה וריבית" - כמשמעותם בחוק".

מהאמור עולה איפוא, כי יש להוסיף לקרן החוב הנקובה בשטר ריבית והצמדה - הא ותו לא. אין כל עיגון בלשון הסעיף להוספת רכיב ריבית הפיגורים.

נמצא, כי אין להוסיף לקרן החוב הנקובה בשטר את רכיב ריבית הפיגורים, החל ממועד הפירעון הנקוב בשטר, או ממועד הגשתו לביצוע בלשכת ההוצאה לפועל, לפי העניין, ואין להחיל את כלל חישוב מספר 3 החל מהמועדים האמורים.

אציין, כי למיטב הבנתי מקור החישוב השגוי הוא, אי עדכון מחשב ההוצאה לפועל בתיקונים שחלו בחוק ההוצל"פ ובחוק הריבית, לאור תיקון מס' 8 לחוק הריבית.

6. לשם הבהרת נפקותו הכלכלית של אופן החישוב השגוי יאמר, כי סעיף 4(א) לחוק הריבית קובע, שהריבית תהא: " ... בשיעורים ובדרך חישוב שקבע שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים ועם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכספים של הכנסת ..". ואילו תקנה 3 לתקנות הריבית קובעת, כי: "שיעור הריבית לפי סעיף 4 לחוק, לענין סעיפים 2 ו-3 לחוק, יהיה, לכל רבעון, בשיעור הריבית השקלית המשתנה, בתוספת 2 נקודות אחוז". שיעור זה מפורסם על ידי החשב הכללי, בין היתר, באתר האינטרנט של משרד האוצר, מידי שלושה חודשים.

עיון בפרסומי החשב הכללי מלמד, כי שיעורי הריבית וההצמדה, מאז תחולת תיקון 8 לחוק הריבית ועד היום, נעו בין 3 אחוזים לשנה לבין 6.3 אחוזים לשנה, כאשר השיעור במועד כתיבת החלטתי זו הינו 4 אחוזים לשנה.

מתקנה 5 לתקנות הריבית נלמד, כי שיעור ריבית הפיגורים קבוע ועומד על: "שש וחצי נקודות אחוז".

הוספת רכיב ריבית הפיגורים, מקום שאין לעשות כן על פי דין, הוביל במהלך השנים לחיוב יתר של החייבים, בשיעור העולה לעיתים אף פי שלושה על השיעור הקבוע בדין.

7. מתי אם כן יש להוסיף לקרן החוב הנקוב בשטר גם ריבית פיגורים ?
לטעמי, יש לעשות כן בחלוף פרק הזמן הקבוע בדין לשם הגשת התנגדות לביצוע שטר ובאם הוגשה התנגדות, אזי לאחר דחייתה, או לאחר שניתן פסק דין המקבל את התובענה על פי השטר. להלן אבאר שיטתי.

8. הוראת הדין הרלבנטית לענייננו היא הוראת סעיף 5 לחוק הריבית, אשר לשונה כדלקמן:

"(א) תקופת הריבית תהיה בפסיקה לפי סעיף 2 מיום הגשת התביעה או מיום אחר, החל מיום היווצרות עילת התביעה, שהחליטה עליו הרשות השיפוטית - עד מועד הפרעון; בהוצאות משפט - מיום הוצאתן עד מועד הפרעון; בשכר טרחה של עורך דין - מיום מתן הפסק עד מועד הפרעון; והכל אם לא קבעה הרשות השיפוטית תקופה קצרה יותר.

בסעיף זה, "מועד הפרעון" - המועד שבו ניתן פסק הדין או המועד שנקבע בפסק הדין לתשלומו של החוב, לפי המאוחר.

(ב) סכום כסף שפסקה רשות שיפוטית לבעל דין ולא שולם על ידי החייב במועד הפירעון, ייוספו עליו, ממועד הפירעון עד מועד התשלום בפועל - הפרשי הצמדה וריבית, בצירוף ריבית צמודה, בשיעור ובדרך חישוב שקבע שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים ועם נגיד בנק ישראל ובאישור

ועדת הכספים של הכנסת (להלן - ריבית פיגורים) "...".

מהוראות החוק דלעיל עולה, כי רכיב ריבית הפיגורים יתווסף לקרן החוב, החל ממועד הפירעון. מועד הפירעון הוא המועד בו ניתן פסק הדין, או מועד שנקבע בפסק הדין לתשלום החוב, לפי המאוחר.

9. האם ניתן לראות בשטר המוגש לביצוע בהוצאה לפועל, בהתאם להוראות סעיף 81א לחוק ההוצל"פ כפסק דין? לטעמי, יש להשיב בחיוב על שאלה זו. סעיף 81א לחוק ההוצל"פ קובע, כי שטר ניתן לביצוע כמו פסק דין. עוד לפני למעלה משלושים שנה קבע בית המשפט העליון, כי: **"שטר כמוהו כפסק-דין על-תנאי, והתנאי הוא שהחייב נמנע מהתנגד לביצועו, או שהתנגד אך ההתנגדות נדחתה"**. ראו: בר"ע 87/72 משה אלבוים נ' חברת פרץ אפשטיין, פ"ד כו(2) 145, 149. כן השוו: ע"א 835/75 בריק נ' גולדפיז, פ"ד לו(2) 604, בו נקבע, כי דחיית התנגדות לביצוע שטר כמוהו כפסק דין; וכן ע"א 64/74 בנק לאומי נ' נתן מנדלבלית, פ"ד כח(2) 485, בו נקבע, כי: **"שורת ההגיון נותנת, שדינו של אוהז שטר שלא נתקל בהתנגדות לביצועו של שטר, לא יהא גרוע מזה של חברו, אשר לבקשתו התנגדו, אבל ההתנגדות נדחתה"**.

מכל המקובץ מתבקשת, לטעמי, המסקנה, כי שטר שהוגש לביצוע בהתאם להוראות סעיף 81א לחוק ההוצל"פ והחייב לא התנגד לביצועו בחלוף פרק הזמן הקבוע בדין (או שהתנגדותו נדחתה), כמוהו כפסק דין לכל דבר ועניין, לרבות לעניין ריבית פיגורים.

10. הדברים אף עולים בקנה אחד עם תכליתה של ריבית הפיגורים, שהינה לתמרץ חייבים לפרוע חובות פסוקים. השוו: ע"א (מחוזי י-ם) 9645/06 דמרי ויקטור נ' צוות ברקוביץ (פורסם באתר נבו).

נוכח תכלית זו אף נקבע בתקנה 5 לתקנות הריבית שיעור קבוע של ריבית פיגורים, שהינו כאמור ששה וחצי אחוזים לשנה. זאת להבדיל משיעורן המשתנה של הריבית וההצמדה, הנקבע אחת לרבעון ונגזר מהתנאים הכלכליים השוררים במשק מעת לעת.

שיעורן המשתנה של הריבית וההצמדה מלמד איפוא, כי תכלית צירופן לקרן החוב היא העמדת התובע, שזכה בפסק דין, באותו מצב בו היה אילו היה סכום הכסף שנפסק לטובתו מופקד בפקדון בנקאי. ראו: דברי ההסבר לתיקון מספר 8 לחוק הריבית, הצעות חוק מס' 2719 מיום 8.6.1998 וכן דברי חבר הכנסת ליצמן, אשר הציג את הצעת החוק לתיקון מספר 8 לחוק הריבית, דברי הכנסת מיום 20.3.2001.

זאת להבדיל מריבית פיגורים, אשר שיעורה אינו משתנה בהתחשב בתנאים הכלכליים השוררים במשק ומטרתה, כאמור, השתת סנקציה על החייב בכדי להביאו לבצע את פסק הדין שניתן נגדו.

11. סופם של דברים הוא, כי בהתאם להוראות הדין יש להוסיף לקרן החוב הנקוב בשטר ריבית והצמדה, וזאת מהמועד הנקוב בשטר (או ממועד הגשתו לביצוע בהוצאה לפועל, באם לא נקוב מועד פירעון).

ריבית פיגורים יש להוסיף בחלוף פרק הזמן הקבוע בדין, לשם הגשת התנגדות לביצוע שטר (20 יום ממועד המצאת האזהרה לחייב, כאמור בתקנה 106(א) **לתקנות ההוצאה לפועל**, תש"ס – 1979). זאת כמובן, במידה ולא הוגשה התנגדות לביצוע שטר.

היה והוגשה התנגדות לביצוע שטר ונדחתה, תתווסף ריבית הפיגורים במועד דחיית ההתנגדות.

ככל שהתקבלה ההתנגדות, אזי תתווסף ריבית הפיגורים החל ממועד מתן פסק הדין, או החל ממועד הפירעון אותו קבע בית המשפט, לפי המאוחר.

מהכלל אל הפרט

12. על רקע העקרונות האמורים ערכתי חישוב של החוב בתיק ההוצאה לפועל דנן בעזרת תוכנת המשערכת ומצאתי, כי הואיל והחוב חושב בהתאם לכלל חישוב מספר 3, התווספה לקרן החוב בתיק ריבית פיגורים בסך כולל של 246 ₪, עד חלוף פרק הזמן הקבוע בדין לשם הגשת התנגדות לביצוע שטר.

הנני מורה איפוא למזכירות להפחית מהחוב בתיק סך 246 ₪ נכון ליום 28.2.2005.

13. לסיום אעיר, כי נוכח סכומה הנמוך יחסית של קרן החוב במקרה דנן וסמיכות המועדים, בין מועד הפירעון הנקוב בשטר לבין מועד חלוף פרק הזמן הקבוע בדין לשם הגשת התנגדות לביצוע שטר, לא נפגע החייב במידה ניכרת מהתחשיב השגוי. ברם, כאשר קרן החוב גבוהה והפרשי הזמנים ניכרים, אזי הפגיעה בחייבים משמעותית. שכן, כאמור, מאז הוחל תיקון מספר 8 לחוק הריבית היה שיעור השנתי של הריבית המחושבת על פי כלל חישוב מספר 3 (ריבית והצמדה בצירוף ריבית פיגורים) גבוה פי שניים עד פי שלושה משיעור הריבית וההצמדה בלבד.

מן הראוי שהאחראים על העניין בהנהלת בתי המשפט יפעלו לשם התאמת חישובי מחשב ההוצאה לפועל להוראות הדין. שכן, הציבור הרחב מסתמך על חישובי מערכת ההוצאה לפועל תוך הנחה, כי החישובים הללו עולים בקנה אחד עם הוראות הדין.

בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

ניתנה והודעה היום 29.1.2008 בהעדר הצדדים.

נמרוד פלקס
ראש ההוצאה לפועל